

Directie Materieel, Vastgoed, Leefomgeving en
Duurzaamheid Ministerie van Defensie
o.v.v. Nationaal Programma Ruimte voor Defensie
Postbus 20701
2500 ES Den Haag

Datum	5 februari 2024
Kenmerk	Zaak 531126
Documentnummer	531129
Contactpersoon	Herald van Heerde
Verzenddatum	
Onderwerp	Zienswijze Notitie Reikwijdte en Detailniveau Nationaal Programma Ruimte voor Defensie

Geachte directie,

De Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) is de eerste stap om te komen tot een milieueffectrapport (MER) voor een Nationaal Programma Ruimte voor Defensie (NPRD).

In de NRD wordt het grondgebied van de gemeente Dronten meerdere keren genoemd als te onderzoeken locaties. In de NRD komt het grondgebied van de gemeente Dronten naar voren voor vier van de ruimtebehoeftes van Defensie:

- Voor het "Versterken en concentreren van ondersteunende eenheden" is Biddinghuizen Noord een van de overgebleven mogelijke locaties, na een reeds uitgevoerd alternatievenonderzoek.
- Voor "Extra locatie grootschalige munitieopslag" zijn geheel of gedeeltelijk op het grondgebied van de gemeente Dronten twee locaties aangemerkt als redelijkerwijs te beschouwen alternatief, te weten een gebied tussen Roggebot en de kern Dronten en een gebied nabij de kruising van de provinciale wegen N302 en N305 dat tevens deels ligt op het grondgebied van de gemeenten Zeewolde en Lelystad.
- Voor "Nieuw terrein voor oefenen en trainen met explosieven (springterrein)" is bij alternatief 2 een variant benoemd waarbij het gehele grondgebied van de gemeente Dronten behoort tot het gebied waarbinnen Defensie zoekt naar een nieuw oefenterrein.
- Voor "Laagvlieggebieden helikopters" kunnen zowel alternatief 1 als 2 impact hebben op het grondgebied van Dronten; in alternatief 1 gaat het om mogelijke aanscherping van juridisch-planologisch regime voor bestaande laagvlieggebieden, onder meer op het grondgebied van Dronten; in alternatief 2 gaat het om de zoeklocatie Ketelmeer die in beeld is als nieuw laagvlieggebied.

Tot en met 12 februari 2024 worden wij in de gelegenheid gesteld een zienswijze te geven op de NRD. Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Dronten maakt van deze gelegenheid graag gebruik. De gemeenteraad van Dronten heeft expliciet uitgesproken deze zienswijze nadrukkelijk te onderschrijven.

Alternatievenonderzoek en Participatieplan

Het college heeft naast de NRD, het Alternatievenonderzoek, projectnummer 0473136.100 d.d. 19 september 2022 van het Ministerie van Defensie en het Addendum Nieuwe Kazerne, projectnummer 0481812.100 d.d. 5 december 2023, beoordeeld, aangezien deze ten grondslag liggen aan de keuze voor de alternatieven voor “Het versterken en concentreren van ondersteunende eenheden”, zoals die nu in de NRD zijn opgenomen. Tevens heeft het college het bij de NRD gevoegde Participatieplan betrokken bij haar overwegingen voor deze zienswijze.

Leeswijzer voor onze zienswijze

Onze zienswijze is als volgt opgebouwd:

Allereerst geven wij u een beeld van de wijze waarop Dronten momenteel participeert in bovenlokale, regionale en nationale opgaven. Hierbij leggen wij de relatie met de totstandkoming van de Nota Ruimte en het daaraan verbonden proces van het leggen van Ruimtelijke Puzzels per provincie.

Daarna geven wij u per ruimtebehoefte van Defensie, voor zover die raken aan belangen in de gemeente Dronten, overwegingen mee die ons inziens betrokken zouden moeten worden bij de PlanMer voor het NRPD.

En tot slot willen we u graag overwegingen meegeven voor de participatie, omdat de ruimtebehoefte van Defensie grote impact kan hebben op het perspectief van inwoners van de gemeente Dronten (evenzeer overigens voor inwoners van andere gemeenten).

1. Ruimtelijke ontwikkelingen in de gemeente Dronten

De gemeente Dronten is een gemeente die volop in ontwikkeling is en die het ruimte geven aan opgaven van elders in haar DNA heeft zitten. Tegelijk moeten we constateren dat ook in onze gemeente “niet alles meer overal kan”. Dronten is inmiddels een gemeente met ruim 44.000 inwoners en buiten de woonkernen leveren landbouw, recreatie, windmolens en natuur een waardevolle en vaak duurzame bijdrage aan de kwaliteit van ons gebied en van Nederland als geheel.

Onze oorsprong als gebied dat een bijdrage diende te leveren aan de voedselzekerheid in ons land, heeft ertoe geleid dat anno 2024 Dronten een vitale, robuuste en moderne landbouwsector heeft, die op vele manieren al bezig is te anticiperen op de uitdagingen van deze tijd. Dronten is voorloper in de landbouwtransitie naar een duurzame landbouwsector.

Als woongemeente is Dronten ook volop in ontwikkeling. De gemeenteraad heeft vorig jaar besloten dat de gemeente Dronten geleidelijk gaat groeien naar 60.000 inwoners in 2050 met een focus op zes ontwikkellocaties voor woningbouw. Een derde van deze groei is autonoom; tweederde betreft een bijdrage aan de nationale woningbouwopgave. Mede vanwege het nationale belang om het tekort aan woningen in Nederland op te lossen, heeft Dronten zich gecommitteerd aan de regionale ZUND woondeal waarin is afgesproken dat de gemeente Dronten in de periode 2022-2030 3.309 woningen realiseert. Daarnaast zullen in de periode 2030-2050 nog eens 6.000 woningen worden gebouwd. Overigens bouwen we niet enkel woningen, maar bouwen we verder aan een samenleving waarin voorzieningen, werkgelegenheid, natuurontwikkeling en bereikbaarheid meegroeien met het aantal inwoners.

De gemeente investeert daarmee in een toekomstbestendige, duurzame samenleving met ruimte voor nieuwe vormen van samenleven en ontmoeten. Deze groei van Dronten zal naast inbreiding en verdichting ook op uitleglocaties gerealiseerd moeten worden. Dat legt de nodige claims op (overwegend agrarische) gronden die aansluiten op de huidige woonkernen Dronten, Swifterbant en Biddinghuizen. Deze uitbreidingen hebben een ruimtebeslag van circa 750 hectare.

Andere bijdrage van Dronten aan nationale opgaven betreft de energietransitie. De gemeente Dronten heeft door middel van windplan Blauw en Groen de afgelopen jaren meegewerkt aan de realisatie van grootschalige windenergie op land. Dit is een belangrijke bouwsteen in de nationale opgave om Nederland over te laten stappen van fossiele naar hernieuwbare energie.

Het Ministerie van EZK onderzoekt op dit moment samen met netbeheerder Tennet de mogelijkheden voor de realisatie van een extra 380kV hoogspanningslijn voor het traject Diemen-Lelystad-Ens. Het nieuwe tracé komt over het grondgebied van de gemeente Dronten en gelet op de in acht te nemen afstanden zal een nieuwe hoogspanningslijn een gebied van 400 hectare in beslag nemen. Gezien het noodzakelijke belang om het elektriciteitsnetwerk te versterken, is de gemeente Dronten bereid om aan deze ontwikkeling ruimte te bieden, mits daarvoor een passend tracé gevonden wordt.

Op maandag 18 december 2023 is in Brussel een akkoord bereikt over de integratie van de Lelylijn als een essentiële spoorverbinding binnen het Europese spoornetwerk, bekend als het Trans-Europees Transportnetwerk (TEN-T). Als onderdeel van dit akkoord heeft Nederland de opdracht meegekregen om de Lelylijn uiterlijk in 2050 gerealiseerd te hebben. Het tracé van de Lelylijn zal over het grondgebied van de gemeente Dronten gaan. Dit bevindt zich nu nog in de planfase, maar zal bij doorgang ook ten koste gaan van tientallen, mogelijk enkele honderden hectare grond die momenteel in gebruik is voor voedselproductie.

Echter, gelet op cumulatie van ruimtevragen, achten wij een zorgvuldige afweging van nationale, regionale en lokale belangen van groot belang. De ruimtebehoefte zoals het ministerie van Defensie die nu kenbaar maakt in het NPRD, is feitelijk een nieuw geformuleerde nationale opgave, waarvan wij de effecten op andere opgaven en kwaliteiten nadrukkelijk meegewogen willen zien in relatie met de ruimtebehoeften van onze krijgsmacht. Wij zien de NRD als een eerste stap in een proces waarbinnen een zorgvuldige afweging plaatsvindt tussen alle nationale belangen, waarbij ook nadrukkelijk oog is voor de specifieke lokale en regionale context. Dat gebeurt uiteindelijk in de nieuw op te stellen Nota Ruimte.

De visie 'Heel Nederland' zoals genoemd in de contourennotitie Nota Ruimte, komt tot uitdrukking in drie leidende principes bij het rechtvaardig verdelen van de schaarse ruimte.

- Recht doen aan de volgende generaties: niet afwentelen.
- Recht doen aan schaarste: meervoudig ruimtegebruik.
- Recht doen aan eigenheid van regio's: gebiedskenmerken centraal.

Uit de NRD is niet te herleiden hoe de ruimtebehoefte van Defensie wordt afgewogen tegen de andere nationale belangen waar de gemeente Dronten en de provincie Flevoland een bijdrage aan leveren en gaan leveren. Met name die bijdragen die al zijn vastgesteld zoals de woningbouwproductie in de woondeal ZUND.

Gelet op bovengenoemde ontwikkelingen waar de gemeente Dronten momenteel en in de toekomst een bijdrage aan wil leveren, en het uitgangspunt van de contourennota verzoekt het college om in de PlanMER inzichtelijk te maken hoe de drie leidende principes van de Nota Ruimte worden toegepast bij het afwegen van alternatieven voor de diverse ruimtebehoeften die het Ministerie van Defensie in de NRD formuleert.

2. Afweging met locaties in het buitenland

De afgelopen decennia heeft onze krijgsmacht een aanzienlijk deel van haar activiteiten buiten de landsgrenzen uitgeoefend. In de NRD wordt aangegeven dat er goede redenen zijn om, meer dan in de afgelopen decennia het geval was, defensieactiviteiten (opnieuw) uit

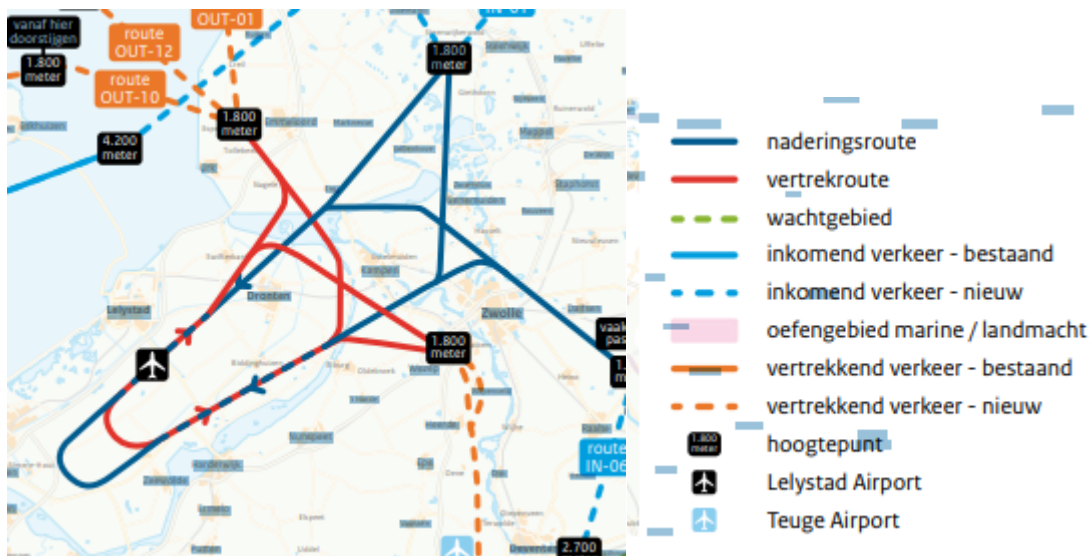
te voeren op Nederlands grondgebied. Er ontbreekt in de NRD echter inzicht in de afwegingen die Defensie hiervoor heeft gemaakt. Tijdens het online informatieseminar op 16 januari jongstleden werd bevestigd dat voorafgaand aan het opstellen van de NRD voor iedere in de NRD opgenomen ruimtebehoefte is afgewogen of die ook in het buitenland op het grondgebied van bondgenoten zou kunnen plaatsvinden. Wij verzoeken u om deze afwegingen openbaar te maken, zodat inzichtelijk wordt hoe urgent het ruimtebeslag van Defensie op de schaarse ruimte in ons dichtbevolkte land is. Nu is niet transparant hoe die afweging heeft plaatsgevonden, terwijl u in het Participatieplan het belang van transparante communicatie expliciet benoemt: "Belangrijk is dat de communicatie tijdig, transparant en volledig is. Hiermee helpt de communicatie om te zorgen dat belanghebbenden niet worden verrast door ontwikkelingen of door gemaakte besluiten. Hiermee wordt ook een zekere mate van voorspelbaarheid van het handelen van het kabinet gecreëerd."

3. Gebruik luchthaven Lelystad

Het besluit tot het openen en in het in gebruik nemen van luchthaven Lelystad is tot nader orde uitgesteld.

Indien besloten wordt om luchthaven Lelystad in gebruik te nemen dan gaat de voorgenomen naderingsroute en vertrekroute over het grondgebied van de gemeente Dronten en ook over het plangebied van de nieuwe kazerne en het oefenterrein. Wij verwijzen hiervoor naar de flyer van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat:

<https://toekomstluchtvaart.mett.nl/doe-mee/documenten-doemee/zienswijzenprocedure+lelystad+airport/handlerdownloadfiles.ashx?idnv=1242235>

In de NRD is voor de locatie Biddinghuizen-Noord in de planuitwerking geen rekening gehouden met de opening van luchthaven Lelystad. Uit de NRD kunnen wij niet opmaken of opening van luchthaven Lelystad de locatie Biddinghuizen-Noord onmogelijk maakt en bij een definitieve sluiting van de luchthaven juist kansrijk is. Wij verzoeken u dit bij de PLANmer-beoordeling nader uit te werken en te beoordelen.

4. Ligging onder zeeniveau

Gelegen in de polder Oostelijk Flevoland is het gehele grondgebied van de gemeente Dronten gelegen onder zeeniveau. Bij de diverse ruimtebehoeften wordt dit aspect in de NRD niet aangemerkt als beoordelingscriterium. Ons college acht het toch van belang dat de risico's van defensieactiviteiten als een kazerne, oefenterreinen en een munitiedepot

goed worden afgewogen. Een polder is relatief makkelijk onder water te zetten, wat niet alleen de betreffende activiteit kan bedreigen maar ook de veiligheid van inwoners van Dronten. Daarom vragen we u dit aspect toe te voegen aan de beoordelingscriteria voor de ruimtebehoeften die u in de gemeente Dronten in de PlanMER gaat onderzoeken.

5. *Zienswijze betreffend de specifieke ruimtebehoeften van Defensie*

a. Overwegingen bij Kazerne en oefenterrein voor ondersteunende diensten

Ten aanzien van de in de NRD genoemde alternatieven voor een kazerne en oefenterrein voor ondersteunende diensten, wil ons college u nadrukkelijk meegeven dat wij verwachten dat u zich in de PlanMER naast de aangegeven beoordelingscriteria laat leiden door de drie eerder genoemde leidende principes van de Nota Ruimte. Gezien het forse ruimtebeslag en impact op inwoners en omgeving van een kazerne met oefenterrein, zijn wij van mening dat de locatiekeuze zorgvuldig afgewogen moet worden tegen andere nationale en regionale belangen. Omdat u in de NRD nu geen duidelijke relatie legt met het afwegingskader van de Nota Ruimte zijn wij beslist niet gerust op een zorgvuldig en gewogen proces in deze.

b. Overwegingen bij Oefenterrein voor explosieven en springstoffen

Uit de NRD blijkt dat het huidige oefenterrein in Reek niet uitgebreid kan worden en aldus niet meer geschikt is voor het oefenen met explosieven. De voorkeur gaat uit naar een nieuw terrein voor oefenen en trainen met explosieven. Daarbij is een zoekgebied gehanteerd nabij de aanwezige (bestaande) genie-eenheden waarbij minimaal 3km² grond benodigd is en maximaal 7km². Alternatief 2 bevat een cirkel rondom de huidige genievestiging in Wezep en het Artillerie Schietkamp (ASK) in 't Harde. Het hele grondgebied van de gemeente Dronten valt binnen deze cirkel. De (onder)grond in de gemeente Dronten bestaat uit klei. Uit de NRD komt niet voldoende naar voren of klei als ondergrond geschikt is voor het oefenen en trainen met explosieven. Wij verzoeken u dit nader te onderzoeken danwel nu reeds aan te geven dat niet-zandgronden op voorhand ongeschikt zijn en daarmee niet onderzocht hoeven te worden.

c. Overwegingen bij Grootschalige Munitiedepots

In figuur 4.3 'alternatieven extra locatie grootschalige munitieopslag' worden twee locaties in de gemeente Dronten aangemerkt als locatie voor grootschalige munitieopslag.

De locaties zijn gewogen aan de zogenaamde selectiecriteria in bijlage 1. De locaties in de gemeente Dronten die in figuur 4.3 zijn aangewezen zijn in principe dunbevolkt. Waar de selectiecriteria geen rekening mee heeft gehouden is dat de gronden aan de oostkant van de gemeente Dronten veelal gebruikt worden voor landbouw en recreatie. Met name in de zomer is de oostkant van Dronten dichtbevolkt met toeristen en hebben met name de festivals rondom Walibi Holland en Walibi Holland veel aantrekkelijk verkeer. Er wordt feitelijk drie keer per jaar een kleine stad gebouwd met 65.000 inwoners als de festivals De Opwekking, Defqon.1 en Lowlands plaatsvinden. In totaal trekt Dronten jaarlijks alleen al ruim meer dan een miljoen recreatieve bezoekers op en rondom het terrein van Walibi Holland bij Biddinghuizen. Daarnaast is de verblijfsrecreatie met campings en bungalowparken geconcentreerd in de zone in het oostelijk deel langs en op de randmeren.

De enkele selectie dat het gebied dunbevolkt is, gaat vanwege het specifieke gebruik van de oostkant van Dronten niet op. Het is een gebied dat meerdere perioden zeer dichtbevolkt is.

Wij verzoeken u bij de PlanMER nader onderzoek te doen naar deze 'dichtheid' en dit aspect passend te beoordelen.

Een andere selectie criterium is zo min mogelijk kwetsbare infrastructuur (geen bruggen die kapot kunnen). De gemeente Dronten is gelegen op het 'nieuwe land' en feitelijk te bereiken

door een verbinding over of onder het water door. Gelet op dit selectie criterium zouden de twee locaties niet in aanmerking kunnen komen voor een grootschalig munitiedepot.

d. Overige overwegingen

Gelet op de voorkeurslocatie van Biddinghuizen-Noord voor een kazerne met in de nabijheid een oefenterrein voor ondersteunende diensten, is er mogelijk een overlapping met het zoekgebied voor munitiedepot (locatie rondom kruising N302-N305) Dit raakvlak wordt nergens in de NRD gelegd. Wij verzoeken u om als onderzoeksvraag toe te voegen wat de impact van beide Defensieactiviteiten op elkaar kan zijn en of daardoor reden is om een van beide alternatieven uit te sluiten.

6. *Wijze van communiceren met direct belanghebbenden (inwoners, ondernemers, grondeigenaren)*

De mededeling van Defensie dat de gemeente Dronten en met name Biddinghuizen-Noord in aanmerking komt als locatie voor een kazerne voor ondersteunende diensten met oefenterrein, was voor met name de bewoners in de omgeving van Biddinghuizen-Noord een onaangename verrassing. Bij hen leeft daardoor beslist de behoefte aan persoonlijk contact met medewerkers van Defensie. Mocht hun locatie worden aangewezen als voorkeurslocatie, dan is dat zeer ingrijpend voor hun toekomst. Ons college is aangegeven dat het voor Defensie niet mogelijk is om voor alle alternatieven van alle ruimtebehoeften in het NPRD een specifieke bewonersbijeenkomst te organiseren, maar wij menen dat daar in het geval van de locaties voor de kazerne voor ondersteunende diensten met bijbehorend oefenterrein wel aanleiding toe is. Aan de NRD is immers al een alternatievenonderzoek vooraf gegaan, waarin de overgebleven locaties reeds beoordeeld zijn. Temeer omdat bewoners van vergelijkbare locaties in Zeewolde wél persoonlijk door Defensie zijn geïnformeerd.

In het Participatieplan lezen wij "Het doel van participatie en communicatie is om een ieder de kans te geven een bijdrage en een oordeel te kunnen leveren over nut en noodzaak van meer ruimte voor Defensie. Belanghebbenden worden hiermee betrokken bij de besluitvorming en omgekeerd krijgt het kabinet direct te horen wat belangrijk wordt gevonden en waar eventueel schuarpunten ontstaan."

Wij onderschrijven deze insteek van harte en vragen u om daaraan voor de zoeklocatie Biddinghuizen Noord te handelen naar deze passage uit uw Participatieplan. Wat leidt tot ons concrete verzoek aan het Ministerie van Defensie om op korte termijn actief in contact te treden met de direct belanghebbenden maar ook omwonenden in de nabijheid van het plangebied. Wij verzoeken u uw communicatie rondom de verdere stappen in de procedure af te stemmen op de omwonenden van de zoeklocatie en tevens onze raad en college tijdig te informeren over de ontwikkelingen van het plangebied. Dit geldt evenzo voor de voorkeurslocaties voor een munitieopslag en het terrein voor het oefenen en trainen met explosieven.

Samenvattend

In onze zienswijze geeft het gemeentebestuur van de gemeente Dronten u overwegingen mee die ons inziens de kwaliteit van besluitvorming over het nationaal Programma Ruimte voor Defensie verbeteren en leiden tot transparantie in het afwegingsproces en passende betrokkenheid van belanghebbenden, waaronder inwoners van onze gemeente. Voor alle helderheid zetten wij de overwegingen aan u puntsgewijs op een rij:

1. Wij verzoeken u het afwegingskader voor de Nota Ruimte herkenbaar op te nemen in het afwegingskader voor de PlanMER voor het NPRD, te weten:
 - a. Recht doen aan de volgende generaties: niet afwentelen.
 - b. Recht doen aan schaarste: meervoudig ruimtegebruik.
 - c. Recht doen aan eigenheid van regio's: gebiedskenmerken centraal.
2. Wij verzoeken u de overwegingen openbaar te maken waaruit blijkt dat de in het NPRD opgenomen ruimtebehoeften niet buiten het grondgebied van Nederland kunnen plaatsvinden.
3. Wij verzoeken u in de PlanMER te beoordelen wat de invloed van openstelling van Lelystad Airport is op de geschiktheid van de locatie Biddinghuizen Noord voor een kazerne voor ondersteunende diensten met bijbehorend oefenterrein.
4. Wij verzoeken u het aspect "Ligging onder zeeniveau" toe te voegen aan de beoordelingscriteria voor de kazerne voor ondersteunende diensten en voor munitiedepots.
5. Uit de NRD komt niet voldoende naar voren of klei als ondergrond geschikt is voor het oefenen en trainen met explosieven. Daarom verzoeken wij u dit nader te onderzoeken dan wel nu reeds aan te geven dat niet-zandgronden op voorhand ongeschikt zijn en daarmee niet onderzocht hoeven te worden.
6. Voor de twee locaties in de gemeente Dronten die in aanmerking komen voor een munitiedepot verzoeken wij u in de PlanMER nader onderzoek te doen naar de intensiteit van het recreatief gebruik en dit aspect passend te beoordelen.
7. Wij verzoeken u expliciet te maken of het klopt dat de locaties voor een munitiedepot in Dronten ongeschikt zijn omdat ze niet voldoen aan het criterium "zo min mogelijk kwetsbare infrastructuur".
8. Gelet op de voorkeurslocatie van Biddinghuizen-Noord voor een kazerne voor ondersteunende diensten en oefenterrein, is er mogelijk een overlapping met het zoekgebied voor een munitiedepot voor springstoffen (locatie rondom kruising N302-N305). Wij verzoeken u om als onderzoeksvraag aan de PlanMER toe te voegen wat de impact van beide Defensieactiviteiten op elkaar kan zijn en of daardoor reden is om een van beide alternatieven uit te sluiten.
9. En tot slot verzoeken wij u om de bewoners en omwonenden van de zoeklocatie Biddinghuizen Noord voor een kazerne voor ondersteunende diensten met bijbehorend oefenterrein op korte termijn persoonlijk te informeren, zoals ook in de gemeente Zeewolde reeds is gebeurd.

Tenslotte

Het geheel overziend moet ons tot slot van het hart dat ons college grote zorg heeft over een zorgvuldige afweging van alle nationale opgaven, waarvoor het Rijk het oog laat vallen op het grondgebied van Dronten. Wij hebben geen enkel beeld van hoe het Rijk de ruimte vragen voor onder meer voedselvoorziening, energiebeschikbaarheid, bereikbaarheid, woningbouw en nu dus ook nationale veiligheid tegen elkaar gaat afwegen en daarna inpassen in het ruimtelijk beleid. Het ontbreken van een verwijzing naar het afwegingskader van de Nota Ruimte in de NRD stelt ons in dat licht verre van gerust. En vanuit die constatering zijn wij zeer gereserveerd ten aanzien van de plannen van Defensie, voor zo ver die voorzien zijn op het grondgebied van de gemeente Dronten.

Heeft u verduidelijkende vragen of wilt u om andere redenen in overleg treden met ons college naar aanleiding van deze zienswijze? Neem dan contact op met onze

contactpersoon van team Gebiedsontwikkeling, Herald van Heerde. Te bereiken via telefoonnummer 14 0321 of via mail h.van.heerde@dronten.nl.

Met vriendelijke groet,

namens het college van Dronten

J.D. Pruim
Secretaris

drs. J.P. Gebben
Burgemeester

